

Udlændinge- og Integrationsministeriet
Slotsholmsgade 10
1216 København K
E-mail: adp2@uim.dk og nhl@uim.dk

WILDERS PLADS 8K
1403 KØBENHAVN K
TELEFON +4532698888
MOBIL +4541238861
JCH@HUMANRIGHTS.DK
MENNESKERET.DK

DOK. NR. 19/02672-2

21. OKTOBER 2019

HØRING OVER UDKAST TIL FORSLAG TIL LOV OM ÆNDRING AF LOV OM DANSK INDFØDSRET OG UDLÆNDINGELOVEN (ÆNDRING AF REGLERNE FOR FRAKENDELSE AF FREMMEDKRIGERES STATSBORGERSKAB)

Udlændinge- og Integrationsministeriet har ved e-mail af 14. oktober 2019 anmodet om Institut for Menneskerettigheders eventuelle bemærkninger til udkast til forslag til lov om ændring af lov om dansk indfødsret og udlændingeloven (Ændring af reglerne for frakendelse af fremmedkrigeres statsborgerskab) senest den 21. oktober 2019, kl. 12, med henblik på fremsættelse for Folketinget den 22. oktober 2019.

Instituttet har en række bemærkninger til udkastet.

1. SAMMENFATNING

Med lovudkastet foreslås det at indføre mulighed for administrativt at kunne frakende en person sit danske statsborgerskab, uden at der stilles krav om, at pågældende skal være dømt ved en domstol i Danmark. Udkastet indebærer endvidere, at det vil være muligt at frakende statsborgerskabet, mens den pågældende person befinder sig i udlandet.

Institut for Menneskerettigheder bemærker indledningsvis, at lovudkastet – som den offentlige debat allerede har afspejlet – indeholder en række forslag, der giver anledning til væsentlige betænkeligheder ud fra almindelige menneskeretlige og retssikkerhedsmæssige principper.

Institut for Menneskerettigheder vil vurdere, om lovudkastet respekterer de juridiske standarder, der gælder internationalt, ligesom instituttet vil give nogle anbefalinger, der kan styrke retssikkerheden, herunder ikke mindst med henblik på, at ministeriet tydeliggør lovudkastet, hvor det giver anledning til tvivl.

Institut for Menneskerettigheder kan på den baggrund sammenfatte sine væsentligste bemærkninger som følger:

Tilbagevirkende kraft

Lovudkastet forudsætter, at administrativ frakendelse af statsborgerskab blandt andet skal kunne finde sted på grundlag af adfærd i tiden før reglernes ikrafttræden.

Der er efter instituttets opfattelse en vis risiko for, at Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol vil nå frem til, at en frakendelse af statsborgerskab som foreslået skal sidestilles med en straf. I så fald vil tilbagevirkende kraft udgøre en krænkelse af Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 7.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at en ordning med tilbagevirkende gyldighed modsvares af stærke retssikkerhedsgarantier ikke mindst i form af automatisk domstolsprøvelse, jf. nedenfor.

Alvorlig skade for landets vitale interesser

Det fremgår af lovudkastet, at også handlinger, som ikke er omfattet af nogen gerningsbeskrivelse i straffeloven, kan føre til administrativ frakendelse, hvis den udviste handlemåde er til alvorlig skade for landets vitale interesser. Det er efter instituttets opfattelse svært at forestille sig, hvad der på den ene side ikke er omfattet af nogen gerningsbeskrivelse i straffeloven, men som på den anden side er så alvorligt, at det kan føre til frakendelse til statsborgerskab.

- Institut for Menneskerettigheder finder, at der er risiko for vilkårlig retsanvendelse, såfremt frakendelse finder sted i situationer, der falder uden for en gerningsbeskrivelse i straffeloven.

Bevisstandard

Det forudsættes i lovudkastet, at bevisstandarden "rimelig sandsynliggørelse" skal gælde ved frakendelse af statsborgerskab.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at det præciseres i lovforslagets bemærkninger, at bevisstandarden bør være mindst almindeligt sandsynlighedsbevis.

Statsløshed

Udlændinge- og Integrationsministeriet vurderer, at hvis en person har ret til et andet statsborgerskab ved den blotte registrering hos et andet

lands myndigheder, vil personen ikke kunne påberåbe sig beskyttelse efter international ret mod at blive frataget statsborgerskab med statsløshed til følge.

- Institut for Menneskerettigheder finder, at fratagelse i disse situationer ikke vil være i overensstemmelse med den internationale beskyttelse mod statsløshed.

Domstolsprøvelse

Der lægges op til en ordning, hvor der gælder en frist på fire uger for indbringelse af en administrativ afgørelse om fratagelse af statsborgerskab for domstolene. Det gælder også i sager, hvor afgørelsen er truffet uden partshøring og med efterfølgende meddelelse i Statstidende. Instituttet finder, at der er betydelig risiko for, at berørte statsborgere kan stå uden nogen reel mulighed for at anfægte fratagelsen af deres statsborgerskab, når de får kendskab til fratagelsen.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at lovkastet revideres, således at enhver administrativ beslutning om fratagelse af dansk statsborgerskab automatisk indbringes for domstolene.

Børn

Det er instituttets opfattelse, at børn – navnlig større børn – efter omstændighederne vil kunne udgøre en reel sikkerhedsrisiko, men at lovkastets beskrivelse ikke er tilstrækkelig nuanceret til at beskytte børn, der kan anses som ofre for voksnes adfærd, herunder ved at være presset ud i de pågældende handlinger.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Udlændinge- og Integrationsministeriet i lovforslaget nuancerer bemærkningerne om administrativ fratagelse af børns statsborgerskab og sikrer børns automatiske adgang til domstolsprøvelse.

2. INDLEDNING OM LOVKASTETS INDHOLD

Regeringen foreslår med udkastet at indføre mulighed for administrativt at kunne fratage en person sit danske statsborgerskab, uden at der stilles krav om, at pågældende skal være dømt ved en domstol i Danmark. Udkastet indebærer, at det vil være muligt at fratage statsborgerskabet, mens den pågældende person befinder sig i udlandet.

Administrativ fratagelse af et dansk statsborgerskab skal ifølge udkastet – for at undgå statsløshed – kun kunne ske over for personer,

der har dobbelt statsborgerskab, eller personer, der ved deres blotte registrering hos et andet lands myndigheder, vil kunne opnå statsborgerskab i dette land, herunder også over for personer under 18 år.

Det vil i udgangspunktet være udlændinge- og integrationsministeren, som vurderer, om betingelserne for at frakende et statsborgerskab er opfyldt. I særlige tilfælde, hvor vurderingen i væsentligt omfang hviler på oplysninger, som ud fra sikkerhedsmæssige hensyn ikke kan udleveres til parten eller til udlændinge- og integrationsministeren, vil vurderingen – efter anmodning fra udlændinge- og integrationsministeren – skulle foretages af justitsministeren. Udlændinge- og integrationsministeren vil i sådanne tilfælde skulle lægge justitsministerens vurdering uprøvet til grund.

Det vil være et krav for administrativ frakendelse af statsborgerskabet, at den pågældende person har udvist en handlemåde, som er til alvorlig skade for landets vitale interesser. I denne vurdering kan det indgå, om handlemåden er kriminaliseret i straffelovens kapitel 12 og 13 om landsforræderi, forbrydelser mod statens sikkerhed, terrorisme, tilslutning til væbnet styrke, der kæmper mod den danske stat m.v.

Vurderingen af, om en person har udvist en handlemåde, som er til alvorlig skade for landets vitale interesser, gives tilbagevirkende kraft, dvs. at handlinger foretaget før lovens ikrafttræden kan danne grundlag for frakendelse af statsborgerskab (tilbagevirkende gyldighed). Det er dog en forudsætning for tilbagevirkende kraft, at de handlinger, der skal danne grundlag for frakendelse administrativt, også kunne medføre frakendelse ved dom, da de blev foretaget.

Det vil imidlertid ikke være et krav, at den pågældende er dømt efter bestemmelser i straffelovens kapitel 12 og 13 inden administrativ frakendelse. Det vil heller ikke skulle vurderes, om den pågældendes handlemåde medfører, at personen har gjort sig skyldig i overtrædelse af en eller flere bestemmelser i straffelovens kapitel 12 og 13, herunder om der foreligger det forsæt, som er nødvendigt for en domfældelse efter straffeloven.

Det vil heller ikke være udelukket, at handlinger, som ikke er omfattet af nogen gerningsbeskrivelser i straffeloven, kan føre til administrativ frakendelse. Det fremgår dog af bemærkningerne til forslaget, at almindelig kriminalitet ikke vil være nok til en administrativ frakendelse, uanset hvor alvorlig den er (punkt. 2.2.1 i de almindelige bemærkninger).

Hvis en person administrativt fratages sit danske statsborgerskab, vil pågældende – inden for en frist på 4 uger – selv skulle indbringe sagen for retten, hvis vedkommende vil anfægte fratagelsen. Det har ikke opsættende virkning at indbringe sagen for retten.

Processen ved domstolene vil – hvis følsomheden af de oplysninger, som ligger til grund for fratagelsen, kræver det – foregå på en særlig måde med en åben og lukket del, som det kendes fra visse sager om udvisning af udlændinge, som er til fare for statens sikkerhed.

Udlændinge- og Integrationsministeriet har i udkastet kort redegjort for forholdet til Danmarks internationale forpligtelser, herunder foretaget en gennemgang af Europarådets Konvention af 6. november 1997 om Statsborgerret (Europarådets Statsborgerretskonvention), FN's Konvention af 1961 om Begrænsning af Statsløshed (FN's Statsløshedskonvention) og Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 6, 7 og 8.

3. KORT OM DEN MENNESKERETLIGE BESKYTTELSE

Grundloven indeholder ikke bestemmelser, der regulerer fratagelse af statsborgerskab, herunder om det kan foregå ved en administrativ procedure, og om det kan gives tilbagevirkende kraft. Grundloven indeholder imidlertid regler om, at der skal være en vis adgang til at få prøvet administrative afgørelser ved domstolene.

Den menneskeretlige beskyttelse findes primært dels i den almindelige menneskeret, dels i statsborgerskabsretten.

Den almindelige menneskeret indeholder en vis beskyttelse navnlig mod vilkårlig fratagelse af statsborgerskab. Det fremgår af praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, at en ordning, hvorefter statsborgerskab kan fratages administrativt over for en person, der befinder sig i udlandet, kan være i strid med Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 8 om retten til respekt for privatlivet, hvis fratagelsen har vilkårlig karakter.¹

Ved vurderingen af vilkårlighed lægger Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol vægt på, om fratagelsen af

¹ Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, Ramadan mod Malta, sagsnummer 76136/12, dom af 21. juni 2016, præmis 84, og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, K2 mod Storbritannien, sagsnummer 42387/13, afgørelse af 7. februar 2017, præmis 49, med henvisning til yderligere praksis.

statsborgerskab var i overensstemmelse med loven, om frakendelsen var ledsaget af de nødvendige procedurmæssige garantier, herunder om pågældende blev givet mulighed for at få afgørelsen om frakendelse prøvet ved domstolene med de deraf følgende tilstrækkelige retssikkerhedsmæssige garantier, og om myndighederne handlede med den fornødne omhu og hurtighed.²

EU's Charter om Grundlæggende Rettigheder indeholder tilsvarende en vis beskyttelse mod vilkårlighed, herunder sikring af processuelle retsgarantier.

Den internationale menneskeret indeholder desuden særlige regler om statsborgerskab, herunder dels om vilkårlighed og processuelle garantier ved fratagelse af statsborgerskab, dels om at undgå statsløshed.

4. INSTITUTTETS BEMÆRKNINGER

Flere aspekter af den foreslåede ordning giver anledning til en række væsentlige betænkeligheder, som instituttet i det følgende vil knytte bemærkninger til.

4.1 TILBAGEVIRKENDE KRAFT

Efter lovudkastet skal handlinger foretaget forud for lovens ikrafttræden kunne indgå i vurderingen af, om personen har udvist en handlemåde, som er til alvorlig skade for landets vitale interesser.

Lovudkastet forudsætter således, at administrativ frakendelse blandt andet skal kunne finde sted på grundlag af adfærd i tiden før reglernes ikrafttræden. (Det kaldes i fagsprog tilbagevirkende gyldighed, men almindeligvis tales om tilbagevirkende kraft.)

4.1.1 Tilbagevirkende sanktion (ikke straf)

Selv om frakendelse ikke er eller kan sidestilles med en straf (se afsnit 4.1.2), kan tilbagevirkende kraft alligevel rejse menneskeretlige spørgsmål.

Det anføres således i lovudkastet (punkt 3.1.3.2, lovudkastets side 19), at der kan være en vis mindre procesrisiko i forhold til, om lovlighedskravet i Den Europæiske Menneskerettighedskonventionens artikel 8 vil være opfyldt, når administrativ frakendelse ikke kunne ske på det tidspunkt, hvor adfærden blev udvist.

² Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, Ramadan mod Malta, sagsnummer 76136/12, dom af 21. juni 2016, præmis 86-89.

Efter instituttets opfattelse er udgangspunktet efter Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 8 imidlertid, at frakendelsen skal have lovhjemmel, hvorimod der ikke gælder et generelt forbud mod tilbagevirkende kraft af lovbestemmelser.

- Institut for Menneskerettigheder har ikke grundlag for at antage, at tilbagevirkende kraft vil blive anset for at være i strid med Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 8, jf. men se nedenfor om artikel 7 (afsnit 4.1.2).

4.1.2 Tilbagevirkende straf

Såfremt administrativ frakendelse anses som en straf, vil det være i strid med Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 7 at anvende reglerne med tilbagevirkende kraft.

Det anføres i lovudkastet (punkt 3.1.3.1, udkastets side 18), at den administrative frakendelse ikke udgør en straf i Den Europæiske Menneskerettighedskonventions forstand.

Udlændinge- og Integrationsministeriet vurderer derfor, at Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 7 ikke finder anvendelse på afgørelser om frakendelse af statsborgerskab. Der henvises i den forbindelse til retspraksis fra den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, hvoraf forholdet mellem Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 6, stk. 1, og artikel 7 beskrives.

Det fremgår endvidere af bemærkningerne, at det ikke er en forudsætning for udnyttelse af den foreslåede hjemmel til administrativ frakendelse af statsborgerskab, at den pågældende er dømt for eller i øvrigt har begået noget strafbart. Det skal alene vurderes, om den pågældende har udvist en handlemåde, der er til alvorlig skade for Danmarks vitale interesser.

Der er imidlertid efter instituttets opfattelse en vis risiko for, at Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol vil nå frem til, at Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 7 finder anvendelse med den virkning, at reglerne ikke kan anvendes med tilbagevirkende kraft. Instituttet er således enig med ministeriet i, at der er en vis procesrisiko forbundet med lovudkastet, men at det snarere er i forhold til artikel 7 end artikel 8.

Udlændinge- og Integrationsministeriet har over for Folketingets Indfødsretsudvalg anført, at en sag om frakendelse af statsborgerskab på grund af kriminalitet muligvis af Den Europæiske

Menneskerettighedsdomstol vil blive anset for en straffesag i Den Europæiske Menneskerettighedskonventions forstand.³

Ved indførelsen af indfødsretslovens § 8 B fra 2004 fremgik det således, at der kan være grund til at antage, at Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 7 finder anvendelse, når der er tale om at frakende statsborgerskab på grundlag af en dom for strafbart forhold. Dette blev blandt andet begrundet i, at en frakendelse efter omstændighederne kan være særdeles indgribende.⁴ Det fremgik endvidere af bemærkningerne til loven fra 2004, at hensynet bag forbuddet mod at pålægge eller skærpe straf med tilbagevirkende kraft – at borgerne skal kunne forudse konsekvenserne af deres handlinger – på samme måde gør sig gældende, når der er tale om at møde handlinger med en sanktion som frakendelse af dansk indfødsret.⁵

Det må således som udgangspunkt give anledning til væsentlige betænkeligheder, når det fremgår af de specielle bemærkninger til den foreslåede ikrafttrædelsesbestemmelse i lovudkastet, at det er en betingelse for tilbagevirkende kraft, at handlingerne, da de blev foretaget, kunne føre til frakendelse ved dom efter den nugældende § 8 B, stk. 1, i indfødsretsloven (udkastets side 30).

Det skyldes, at udgangspunktet herefter synes at være, at den administrative frakendelse er klinet op ad en strafferetlig vurdering, hvorefter det kan være vanskeligt at se, at der ikke reelt er tale om en administrativ frakendelse som konsekvens af en strafferetlig overtrædelse.

Det fremgår imidlertid også, at bemærkningerne til ikrafttrædelsesbestemmelsen skal forstås således, at adfærden på den ene side skal være omfattet af gerningsbeskrivelsen, men at det på den

³ Besvarelse af spørgsmål nr. 67 af 30. august 2018 (Alm.del) til Folketingets Indfødsretsudvalg, afsnit 4, tilgængelig på: https://www.ft.dk/udvalg/udvalgene/IFU/dokumenter/Almdel_spoergsmaal?session=20171&totalNumberOfRecords=65&sortColumn=documentDesc&sortOrder=desc&pageSize=50.

⁴ Bemærkningerne til lov nr. 311 om ændring af indfødsretsloven (Ændring af reglerne om erhvervelse af dansk indfødsret ved erklæring samt indførelse af ny bestemmelse om frakendelse af dansk indfødsret) af 5. maj 2004, jf. Folketingstidende 2003-04, tillæg A, side 4903.

⁵ Bemærkningerne til lov nr. 311 om ændring af indfødsretsloven (Ændring af reglerne om erhvervelse af dansk indfødsret ved erklæring samt indførelse af ny bestemmelse om frakendelse af dansk indfødsret) af 5. maj 2004, jf. Folketingstidende 2003-04, tillæg A, side 4904.

anden side ikke kræves, at personen skal have gjort sig skyldig i overtrædelsen af en bestemmelse. Det kræves således ikke, at der foreligger forsæt, som ellers er nødvendigt for at dømme en person. Frakendelsen af statsborgerskab frakobles dermed fra strafferettens subjektive krav om forsæt, således at frakendelse kan ske i videre omfang administrativt end ved dom.

Andre EU-lande overvejer at indføre eller har allerede indført mulighed for at kunne fratage såkaldte fremmedkrigere deres statsborgerskab.⁶ Sådanne ordninger kan til en vis grad sammenlignes med den ordning, som lovudkastet indeholder. Det vil almindeligvis have betydning for Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols vurdering af vanskelige menneskeretlige spørgsmål, om der er eller ikke er en fælles forståelse ("common ground") blandt Europarådets medlemsstater om, hvordan man bør forholde sig til spørgsmålet.⁷ Den menneskeretlige vurdering afhænger med andre ord til en vis udstrækning af den lovgivning, som allerede er vedtaget eller som kan forventes at blive vedtaget i andre af Europarådets medlemslande på dette område i de kommende år.

Der foreligger ikke retspraksis fra Menneskerettighedsdomstolen om spørgsmålet, men det må forventes, at nationale domstole i forskellige lande i de kommende år vil forholde sig til tilsvarende ordninger.

I Nederlandene har Raad van State (Nederlandenes øverste forvaltningsdomstol) i april 2019 fundet, at det ikke var muligt at fratage statsborgerskabet fra to personer på baggrund af handlinger, som de pågældende havde foretaget sig forud for ikrafttrædelsen af den lov, som muliggjorde fratagelse, men hvor der ikke var fastsat regler om tilbagevirkende kraft. Domstolen begrundede blandt andet afgørelsen med, at fratagelse af nederlandsk statsborgerskab var et alvorligt indgreb med vidtrækkende konsekvenser, og at det var i modstrid med princippet om retssikkerhed.⁸

⁶ Brev til Folketingets Indfødsretsudvalg om oversigt over høring af andre lande vedrørende regler for frakendelse af statsborgerskab af 1. maj 2019 (Alm.del) til Folketingets Indfødsretsudvalg, tilgængelig på: <https://www.ft.dk/samling/20181/alm.del/ifu/bilag/120/index.htm>.

⁷ Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, Glor mod Schweiz, sagsnummer 13444/04, dom af 30. april 2009, præmis 75.

⁸ Raad van State, Uitspraak 2018061007/1/V6, af 17. april 2019, tilgængelig på: <https://www.raadvanstate.nl/uitspraken/@114910/201806107-1-v6/>, se også Tom Boeckstein 'Denationalising Dutch foreign fighters: Council of State annuls revocation decisions, GLOBALCIT, 24. April 2019,

Det fremgår således ikke klart af menneskeretten, hvad der gælder på dette område, da der ikke foreligger retspraksis, der direkte vedrører spørgsmålet.

På den ene side er der et væsentligt sammenfald mellem det civil- og strafferetlige grundlag for frakendelse administrativt henholdsvis ved dom. Men på den anden side har sanktionen en civilretlig karakter, fordi frakendelsen i sidste ende ikke beror på en strafferetlig vurdering.

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol udviser almindeligvis tilbageholdenhed over for at tilsidesætte nationale myndigheders vurderinger af behovet for indgreb af hensyn til statens sikkerhed.

Det har – som anført oven for (afsnit 4.1.1) – betydning for Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols vurdering af vilkårlighed, om der er tilstrækkelige retssikkerhedsgarantier knyttet til indgrebet.

Samlet set er der – i mangel af direkte retspraksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol – ikke det fornødne grundlag for med sikkerhed at sige, at administrativ frakendelse af statsborgerskab vil blive anset som en straf og dermed udgøre en krænkelse af artikel 7 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Der er en vis risiko for, at Menneskerettighedsdomstolen vil komme til den konklusion, ikke mindst i sager, hvor stærke retssikkerhedsgarantier ikke har afbødet risikoen for vilkårlig retsanvendelse.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at en ordning med tilbagevirkende gyldighed modsvares af stærke retssikkerhedsgarantier – ikke mindst i form af automatisk domstolsprøvelse, jf. nedenfor afsnit 4.6.

4.2 ALVORLIG SKADE FOR LANDETS VITALE INTERESSER

Administrativ frakendelse af statsborgerskab skal efter udkastet kunne ske, hvis en persons handlemåde er til alvorlig skade for landets vitale interesser.

Det fremgår af lovudkastet, at den foreslåede bestemmelse skal praktiseres i overensstemmelse med Europarådets Statsborgerretskonvention, som udtømmende fastsætter, hvornår der

tilgængelig på: <http://globalcit.eu/denationalising-dutch-foreign-fighters-council-of-state-annuls-revocation-decisions/>.

kan ske frakendelse af statsborgerskab (punkt 2.2.1 i de almindelige bemærkninger, lovudkastets side 9).

Som det fremgår af lovudkastet, fremhæver den forklarende rapport til Europarådets Statsborgerretskonvention, at den relevante bestemmelse i artikel 7, stk. 1, litra d, især omfatter landsforræderi og andre aktiviteter rettet mod landets vitale interesser (for eksempel arbejde for en udenlandsk efterretningstjeneste), men at almindelig kriminalitet ikke er omfattet, hvor alvorlig den end måtte være.

Det anbefales i en resolution fra Europarådet, at staterne ophæver eller undlader at indføre administrative procedurer om fratagelse af statsborgerskab, hvor grundlaget for fratagelsen ikke findes i en strafferetlig dom.⁹

Det anføres undertiden, at frakendelse af statsborgerskab kun bør ske på baggrund af handlinger, som er kriminaliseret i national ret, og som en domstol har idømt en sanktion for overtrædelsen af,¹⁰ men en sådan fortolkning går efter instituttets opfattelse videre, end der er grundlag for.

Det fremgår af en resolution fra Europarådet, at staten bør sikre, at der ved frakendelse af statsborgerskab som følge af en handlemåde, der er til alvorlig skade for landets vitale interesser, anvendes en præcis terminologi suppleret med offentligt tilgængelige retningslinjer om begrebets anvendelsesområde og fortolkning.¹¹

⁹ Europarådets resolution 2263 (2019) withdrawing nationality as a measure to combat terrorism: a human rights-compatible approach, punkt 9.7., tilgængelig på: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-DocDetails-EN.asp?FileID=25430&lang=EN>.

¹⁰ Best Practices in Involuntary Loss of Nationality in the EU, Gerard-Rene de Groot & Maarten Peter Vink, CEPS paper in Liberty and Security in Security no. 73, november 2014, afsnit 7.3, tilgængelig på: <https://www.ceps.eu/wp-content/uploads/2015/01/No%2073%20Involuntary%20Loss%20of%20Citizenship%20RdG%20and%20MV.pdf>.

¹¹ Europarådets resolution 2263 (2019) 'Withdrawing nationality as a measure to combat terrorism: a human rights-compatible approach', punkt 9.3., tilgængelig på: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-DocDetails-EN.asp?FileID=25430&lang=EN>.

Der gives i lovudkastet eksempler på en række bestemmelser, som er omfattet af straffelovens kapitel 12 og 13 (navnlig de mest alvorlige), og som derfor kan danne grundlag for administrativ frakendelse.

Omfattet af straffelovens kapitel 12 og 13 er blandt andet § 108 om ulovlig påvirkningsvirksomhed, § 110 a om ulovlig beskrivelse, fotografering m.v. af danske militæranlæg, § 110 e om forhånelse af en fremmed nation m.v. og § 117 om forskellige handlinger forbundet med blandt andet Folketingsvalg. Overtrædelser af disse bestemmelser vil alene kunne medføre administrativ frakendelse af statsborgerskabet, hvis der samtidig er udvist en handlemåde, som er til alvorlig skade for landets vitale interesser.

Derudover fremgår det af lovudkastet, at også handlinger, som ikke er omfattet af nogen gerningsbeskrivelse i straffeloven, kan føre til administrativ frakendelse, hvis den udviste handlemåde er til alvorlig skade for landets vitale interesser.

Det er efter instituttets opfattelse svært at forestille sig, hvad der på den ene side ikke er omfattet af nogen gerningsbeskrivelse i straffeloven, men som på den anden side er så alvorligt, at det kan føre til frakendelse til statsborgerskab.

Der henvises desuden til det ovenfor anførte om uklarheden vedrørende adfærd udvist før lovens ikrafttræden (afsnit 4.1.2 om tilbagevirkende kraft).

- Institut for Menneskerettigheder finder på den baggrund, at kriteriet ”alvorlig skade for landets vitale interesser” som udgangspunkt er tilstrækkelig klart afgrænset med støtte i lovudkastets henvisning til gerningsindholdet i straffelovens bestemmelser.
- Institut for Menneskerettigheder finder imidlertid også, at der er risiko for vilkårlig retsanvendelse, såfremt frakendelse finder sted i situationer, der falder uden for en gerningsbeskrivelse i straffeloven.

4.3 BEVISSTANDARD

Det fremgår ikke klart af lovudkastet, hvilken bevisstandard der skal gælde ved sager om administrativ frakendelse af statsborgerskab.

Almindeligvis beskrives bevisstandarden i straffesager som bevis ”ud over rimelig tvivl”.

Beviskravet i civilesager er almindeligvis sandsynlighedsbevis; altså at det er mere sandsynligt, at noget er sket end ikke sket.

Der findes desuden i dansk ret en række særregler med konkrete beviskrav, herunder for eksempel ved varetægtsfængsling, hvor der tales om særligt bestyrket mistanke, bestyrket mistanke, begrundet mistanke osv.

Det fremgår – ikke specielt tydeligt – af lovudkastet, at der skal være 'en rimelig sandsynliggørelse' af, at der har været et faktisk grundlag for vurderingen af den udviste handle måde, og at denne sandsynliggørelse sker ved, at myndighederne for retten fremlægger de i så henseende fornødne oplysninger med passende adgang til kontradiktion (punkt 2.2.5 i de almindelige bemærkninger, udkastets side 13).

Dette baseres på en Højesteretskendelse (UfR.2008.2394 H) om lovligheden af frihedsberøvelse af en udvist udlænding, der anses for at være en fare for statens sikkerhed.

Det er imidlertid instituttets opfattelse, at det ikke er muligt at drage en parallel mellem på den ene side den endelige prøvelse af frakendelsen af statsborgerskab og på den anden side den foreløbige prøvelse af grundlaget for frihedsberøvelsen i sager om administrativ udvisning af udlændinge, hvor der gælder en lavere bevisstandard end i den endelige prøvelse af farevurdering i en udvisningssag.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at det præciseres i lovforslagets bemærkninger, at bevisstandarden bør være mindst almindeligt sandsynlighedsbevis.

4.4 PROPORTIONALITETSAFVEJNING

Det fremgår af lovudkastet (punkt 2.2.2, lovudkastets side 10), at den proportionalitetsafvejning, som administrativt vil skulle foretages, "vil være på linje med den proportionalitetsafvejning, der skal foretages ved domstolene i forbindelse med frakendelse efter den nuværende § 8 B, stk. 1, i indfødsretsloven, som omhandler frakendelse af dansk indfødsret for personer, der er dømt for overtrædelse af straffelovens kapitel 12 og 13".

Det må efter instituttets opfattelse antages, at der vil skulle foretages en anderledes proportionalitetsafvejning i de tilfælde, hvor en person ikke er blevet dømt for en overtrædelse af straffelovens kapitel 12 og

13 i sammenlignet med de tilfælde, hvor en person er dømt efter disse bestemmelser.

Det skyldes først og fremmest, at lovudkastet lægger op til, at frakendelse af statsborgerskab kan ske, selv om en person ikke har haft forsæt til at overtræde en bestemmelse i straffeloven. Men det skyldes også, at der er usikkerhed om omfanget af begrebet "alvorlig skade for landets vitale interesser" i tilfælde, der falder uden for en gerningsbeskrivelse i straffeloven. Der er således lagt op til en vis fleksibilitet i frakendelsesgrundlag, hvilket må modsvares af en tilsvarende fleksibel proportionalitetsvurdering, således at frakendelser kun finder sted i alvorlige sager.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Udlændinge- og Integrationsministeriet nærmere redegør for, hvordan proportionalitetsafvejningen efter Udlændinge- og Integrationsministeriets opfattelse "er på linje med den", som domstolene foretager i dag, når grundlag for at fratage statsborgerskabet kan være svagere.

Det fremgår af lovudkastet (punkt 2.2.2, udkastets side 10), at det i proportionalitetsvurderingen skal indgå, at en dansk statsborger ved frakendelse af sit danske statsborgerskab også kan miste sit unionsborgerskab, og at der derfor også i proportionalitetsvurderingen skal indgå tilknytningsmomenter, der knytter sig til de øvrige EU-lande. Der henvises i den forbindelse til EU-Domstolens dom i Tjebbes-sagen i 2019 (C-221/17).

Efter instituttets opfattelse er udkastets beskrivelse af EU-rettens betydning for snæver. Når en dansk statsborger mister sit unionsborgerskab og dermed sin unionsborgerrettigheder, kan det have betydning i hele EU og i tredjelande. Der kan i den forbindelse henvises til Tjebbes præmis 46, hvor det anføres, at pågældende også kan miste sin ret til at søge konsulær beskyttelse i tredjelande hos andre medlemsstaters repræsentationer på steder, hvor Danmark ikke er repræsenteret. Hvis statsborgerskab fratages en dansk statsborger med umiddelbar virkning, uden at pågældendes opholdssted måske kendes, kan det efter omstændighederne få indgribende betydning for den konkrete retsbeskyttelse af borgeren.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at ministeriet i lovforslagets bemærkninger forholder sig nærmere til den EU-retlige problemstilling af betydning for proportionalitetsvurderingen.

4.5 STATSLØSHED

Det følger af Statsborgerretskonventionens artikel 7, stk. 3, at der ikke må ske frakendelse af statsborgerskab, hvis den pågældende person derved bliver statsløs.

Der foretages i lovudkastets en gennemgang af Europarådets Statsborgerretskonvention (punkt 3.1.1 i de almindelige bemærkninger, udkastets side 15). Der henvises desuden til FN's Statsløsekonvention (punkt 3.1.2 i de almindelige bemærkninger).

Som det fremgår af lovudkastet, følger det af FN's Statsløsekonvention artikel 8, stk. 1 og 2, at en kontraherende stat ikke må fratage nogen person statsborgerskab, hvis fratagelsen vil gøre den pågældende statsløs.

Det er et væsentligt spørgsmål, hvornår en person bliver statsløs, hvis vedkommende mister sit danske statsborgerskab.

Det er klart, at en person, der har et dobbelt statsborgerskab, ikke bliver statsløs, men hvad hvis den pågældende muligvis kan opnå et andet statsborgerskab?

Udlændinge- og Integrationsministeriet vurderer, at hvis en person har ret til et andet statsborgerskab ved den blotte registrering hos et andet lands myndigheder, vil personen ikke kunne påberåbe sig FN's Statsløsekonvention. Denne vurdering gør sig også gældende for Europarådets Statsborgerretskonvention.

Udlændinge- og Integrationsministeriet baserer reelt alene denne fortolkning på UNHCR's Guidelines on Statelessness No. 4 om at sikre børns ret til et statsborgerskab ved eller efter fødslen,¹² idet ministeriet mener, at denne retningslinje finder anvendelse ved fortolkningen af både FN's Statsløshedskonvention og Europarådets Statsborgerretskonvention i forhold til frakendelse af statsborgerskab.

Udlændinge- og Integrationsministeriet citerer også øvrige kilder i bemærkningerne til udkastet, men disse kilder taler imod - og ikke for - Udlændinge- og Integrationsministeriets vurdering.

¹² UNHCR, Guidelines on Statelessness no. 4: Ensuring Every Child's Right to Acquire a Nationality through Articles 1-4 of the 1961 Convention on the Reduction of Statelessness, tilgængelig på: <https://www.refworld.org/docid/50d460c72.html>.

Instituttet finder Udlændinge- og Integrationsministeriets fortolkning meget tvivlsom.

For det første handler UNHCR's Guideline om statens forpligtelser til at give statsborgerskab til børn ved eller efter fødslen, hvilket er noget ganske andet end at frakende egne borgere deres statsborgerskab.

For det andet fremgår det af den forklarende rapport til Europarådets Statsborgerretskonvention (punkt 77), at den eneste undtagelse, hvor statsløshed tolereres for voksne og børn, findes i artikel 7, stk. 1, litra b, om frakendelse af statsborgerskab erhvervet gennem bedragerisk handlemåde, urigtige oplysninger eller fortielse af relevante forhold fra ansøgerens side. Det er således ikke anerkendt, at statsløshed kan følge af frakendelse af statsborgerskab i de tilfælde, som lovudkastet lægger op til. Det fremgår i øvrigt af samme punkt, at forbuddet mod statsløshed efter Europarådets Statsborgerretskonvention går videre end forbuddet efter artikel 8 i FN's Statsløsekonvention.

Det relevante afsnit i den forklarende rapport lyder således: "Sub-paragraph b of paragraph 1 is the only exception in which statelessness is tolerated for adult persons or children. The prohibition of statelessness therefore goes further than the one provided for under Article 8 of the 1961 Convention on the Reduction of Statelessness."

For det tredje kan ministeriets fortolkning heller ikke anses for at være i overensstemmelse med FN's Statsløshedskonvention. FN's Statsløsekonvention definerer ikke begrebet statsløs nærmere, men det antages almindeligvis, at artikel 1, stk. 1, henviser til international sædvaneret, hvorefter en statsløs person er en person, som ingen stat i medfør af sin lovgivning anser som sin statsborger ("who is not considered as a national by any State under the operation of its law"). Det betyder, at staterne inden en frakendelse skal vurdere, om den pågældende aktuelt besidder et andet statsborgerskab – ikke om vedkommende ville kunne opnå et statsborgerskab på et senere tidspunkt.¹³

Institut for Menneskerettigheder finder på den baggrund, at frakendelse i situationer, hvor personen ved frakendelse vil stå uden statsborgerskab, ikke vil være i overensstemmelse med den internationale statsborgerskabsrets beskyttelse mod statsløshed.

¹³ UNHCR, Expert Meeting, Interpreting the 1961 Statelessness Convention and Avoiding Statelessness resulting from Loss and Deprivation of Nationality, summary conclusions, punkt 5, tilgængelig på: <https://www.refworld.org/docid/533a754b4.html>.

Hertil kommer, at det må anses for tvivlsomt, om forudsætningen om, at man kan erhverve statsborgerskab ved den blotte registrering hos et lands myndigheder, holder stik i tilfælde, hvor en person er frakendt statsborgerskabet i Danmark som følge af en handlemåde, som er til alvorlig skade for Danmarks vitale interesser. I sådanne tilfælde forekommer det hypotetisk at antage, at det pågældende land skulle være villig til at tildele statsborgerskab uden at foretage et skøn.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at lovforslaget ændres, således at frakendelse af statsborgerskab kun kan komme på tale i forhold til personer, der aktuelt har dobbelt statsborgerskab.

4.6 DOMSTOLSPRØVELSE

Efter lovudkastet skal en administrativ frakendelse af statsborgerskabet kunne indbringes for domstolene af den pågældende inden for en frist på fire uger.

Det fremgår af lovudkastets, at administrativ frakendelse af statsborgerskab skal meddeles den pågældende, og at dette kan ske ved Offentlig Digital Post (e-Boks) (punkt 2.2.3 i de almindelige bemærkninger). Er dette ikke muligt 'trods rimelige bestræbelser', vil meddelelsen kunne gives i Statstidende.

Instituttet er opmærksom på, at meddelelse i e-Boks er en anerkendt meddelelsesform i retsplejeloven, men finder, at formen giver anledning til betænkeligheder, når den person, meddelelsen angår, opholder sig i udlandet. Dette gælder særligt, når der er fastsat korte frister for adgangen til domstolsprøvelse.

Det fremgår endvidere ikke nærmere af udkastet, hvornår fristen på fire uger løber fra, men instituttet har forstået lovudkastet sådan, at fristen starter med at løbe fra det tidspunkt, hvor afgørelsen er sendt til pågældendes e-Boks eller, hvor meddelelse er optrykt i Statstidende.

Personen har således formelt set mulighed for at indbringe spørgsmålet for domstolene. Særligt i de sager, hvor det ikke har været muligt for ministeriet at partshøre pågældende, og hvor afgørelsen meddeles personen gennem optagelse af en meddelelse i Statstidende eller er sendt til den pågældendes e-Boks, må det antages, at der kan være tilfælde, hvor pågældende ikke inden for fire uger får kendskab til, at der er truffet en afgørelse om administrativ frakendelse af pågældendes statsborgerskab.

Der er således lagt op til en ordning, hvor der er betydelig risiko for, at berørte statsborgere kan stå uden nogen reel mulighed for at anfægte frakendelsen af deres statsborgerskab, når de får kendskab til frakendelsen.

Der er desuden lagt op til en ordning, hvor danske statsborgere, der mister deres statsborgerskab administrativ, har en ringere retsbeskyttelse end udlændinge, der udvises administrativt.

Administrativ udvisning efter udlændingelovens § 25 er således forbundet med automatisk domstolsprøvelse efter de særlige bestemmelser i udlændingelovens kapitel 7 b.

Retsbeskyttelsen af statsborgere vil således blive langt ringere end retsbeskyttelsen af udlændinge, selv om det må anses for mere indgribende at miste sit statsborgerskab end at blive udvist.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at lovudkastet revideres, således at enhver administrativ beslutning om frakendelse af dansk statsborgerskab automatisk indbringes for domstolene.

Instituttet bemærker i denne forbindelse, at instituttet på grund af den korte høringsfrist ikke har haft mulighed for nærmere at undersøge, om det må anses for en krænkelse af Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 13 om retten til et effektivt retsmiddel, såfremt adgangen til domstolsprøvelse fortabes, selv om den pågældende har reageret hurtigt efter at have fået kendskab til frakendelsen.

Det kan i den forbindelse ikke helt udelukkes, at det kan være tilstrækkeligt – i stedet for at have en automatisk indbringelse for domstolene – med en ordning, hvorefter der kan gøres undtagelse for indbringelsesfristen på fire uger i sager, hvor det må anses for undskyldeligt, at den pågældende ikke har indbragt sagen for domstolene, inden fire uger efter at vedkommende fik kendskab til frakendelsen, herunder for eksempel som følge af ophold i udlandet.

En endelig afklaring heraf forudsætter imidlertid en nærmere gennemgang af Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 13, som Udlændinge- og Integrationsministeriet ikke har omtalt i lovudkastet.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Udlændinge- og Integrationsministeriet i udkastets bemærkninger redegør for forholdet til Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 13 på dette punkt.

Det fremgår desuden af lovudkastet, at der i sager om frakendelse af statsborgerskab, som samtidig medfører fortabelse af personens unionsborgerskab (altså hvor den danske statsborger ikke også er statsborger i et andet EU-land), skal foretages en vurdering i forhold til EU-retten (punkt 2.2.2 i de almindelige bemærkninger, udkastets side 10). Det betyder, at der blandt andet skal indgå yderligere momenter i proportionalitetsafvejningen, som knytter sig til øvrige EU-lande.

Instituttet bemærker, at frakendelse af dansk statsborgerskab og dermed unionsborgerskab kan være omfattet af EU-retten og indebærer, at EU's Charter om Grundlæggende Rettigheder også finder anvendelse, herunder artikel 47 om retten til retfærdig rettergang.

Denne bestemmelse har ikke de samme begrænsninger, som Den Europæiske Menneskerettighedskonventionens artikel 6, som giver domstolsadgang i straffesager og sager om 'borgerlige rettigheder og forpligtelser'. Det følger blandt andet af den forklarende rapport til EU-Chartret, at artikel 47, stk. 2, omfatter alle sager inden for EU-rettens anvendelsesområde og dermed har et bredere anvendelsesområde end Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 6.¹⁴

Det selvstændige indhold i EU-Chartrets artikel 47 indebærer, at bestemmelsen – i modsætning til Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 6 – finder anvendelse i sager om udlændinges adgang til indrejse, ophold, udvisning m.v., når det ikke er omfattet af retsforbeholdet.¹⁵

EU-Domstolen har i sin praksis fundet, at Chartrets artikel 47 har været anvendelig i tilfælde, hvor Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 6 ikke er fundet anvendelig af

¹⁴ Forklaringer til Chartret om Grundlæggende Rettigheder, (2007/C 303/02), side 14, tilgængelig på: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007X1214\(01\)&from=DA](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007X1214(01)&from=DA).

¹⁵ J. Christoffersen m.fl. i EU's Grundlæggende Charter med kommentarer, side 471.

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.¹⁶ EU-Chartrets Artikel 47 er ikke absolut og rettigheden kan derfor begrænses.¹⁷

Selv om unionsborgerskabet i udgangspunktet følger det nationale statsborgerskab og EU-retten ikke selvstændigt regulerer tilkendelse og frakendelse af statsborgerskab, følger der selvstændige rettigheder med unionsborgerskabet og også forpligtelser for medlemsstaterne.¹⁸

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Udlændinge- og Integrationsministeriet i udkastets bemærkninger redegør nærmere for forholdet til EU-Chartrets artikel 47.

4.7 OPSÆTTENDE VIRKNING

Efter den foreslåede § 8 F, stk. 2, 5. pkt., har sagens indbringelse for retten ikke opsættende virkning. Det samme gør sig gældende under en eventuelt anke, jf. den foreslåede § 8 F, stk. 12. Den administrative afgørelse om frakendelse står således ved magt under hele sagens behandling.

Dette giver efter instituttets opfattelse anledning til betænkeligheder, hvilket blandt andet illustreres af en sag om en britisk teenager, som forventer at måtte opholde sig i Syrien i mindst to år, imens domstolene i Storbritannien behandler hendes klage.¹⁹

Det fremgår af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstoles praksis om fortolkningen af artikel 13 om adgangen til effektive retsmidler, at de nationale domstole efter omstændighederne skal have adgang til at tillægge retssager opsættende virkning,²⁰ ligesom Højesteret har antaget, at danske domstole efter omstændighederne på ulovbestemt grundlag har adgang til at tillægge søgsmål opsættende virkning.²¹

¹⁶ EU-Domstolens dom i sag C-279/09, præmis 35 med henvisning til Chartrets artikel 52.

¹⁷ EU-Domstolens dom i sag C-348/16, præmis 38 og 41.

¹⁸ EU-Domstolens dom i sag C-135/08 præmis 48 og 56.

¹⁹ The National, 'ISIS teen 'a bit shocked' after UK revokes her citizenship, 20. februar 2019, tilgængelig på:

<https://www.thenational.ae/world/mena/isis-teen-a-bit-shocked-after-uk-revokes-her-citizenship-1.827991>.

²⁰ Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, onka mod Belgien, sagsnummer 51564/99, dom af 5. februar 2002, præmis 79.

²¹ Højesterets kendelse af 24. august 1994 i sag 86/1994 (UfR.1994.823 H), side 3.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at lovforslaget justeres, således at der tages højde for domstolens adgang til efter en konkret vurdering at tillægge søgsmål opsættende virkning.

4.8 BØRN

Efter udkastets bemærkninger skal den foreslåede ændring omfatte alle danske statsborgere, uanset hvordan de har erhvervet indfødsret, men ikke de pågældendes børn.

Ændringen foreslås dermed også at gælde i forhold til børn under 18 år, som selv anses for at have udvist en handlemåde, som er til alvorlig skade for landets vitale interesser.

Det fremgår dog af lovudkastet, at der ved vurderingen af den betydning det har for personen, at denne får frakendt sit statsborgerskab, skal lægges vægt på, at der er tale om en mindreårig person (punkt 2.2.2 i de almindelige bemærkninger, udkastets side 10).

Det fremgår af FN's Børnekonventions artikel 3, at barnets tarv altid skal komme i første række i alle foranstaltninger, der vedrører børn. Derudover fremgår det af FN's Håndbog om børn, der påvirkes af fremmedkriger-fænomenet, at børn som har en tilknytning til terrorgrupperinger skal ses som ofre – ikke som lovovertredere.²²

Det anbefales desuden i en resolution fra Europarådet om frakendelse af statsborgerskab som et tiltag i kampen mod terrorisme, at mindreårige ikke frakendes deres statsborgerskab.²³

Instituttet anerkender, at også børn – navnlig større børn – efter omstændighederne vil kunne udgøre en reel sikkerhedsrisiko, men instituttet finder på den anden side, at lovudkastets beskrivelse på dette punkt ikke er tilstrækkelig nuanceret til at beskytte børn, der reelt må anses som ofre for voksnes adfærd, herunder ved at være presset ud i de pågældende handlinger.

²² United Nations Office of Counter-Terrorism, Handbook, Children affected by the foreign-fighter phenomenon: Ensuring a child rights-based approach, side 10 og 35, tilgængelig på: https://www.un.org/counterterrorism/ctitf/sites/www.un.org.counterterrorism.ctitf/files/ftf_handbook_web_reduced.pdf

²³ Europarådets resolution 2263 (2019) 'Withdrawing nationality as a measure to combat terrorism: a human rights-compatible approach', punkt 9.8., tilgængelig på: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-DocDetails-EN.asp?FileID=25430&lang=EN>.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Udlændinge- og Integrationsministeriet i lovforslaget nuancerer bemærkningerne om administrativ frakendelse af børns statsborgerskab.

Det fremgår ikke af lovforslaget, hvordan en umyndig, der frakendes sit statsborgerskab, skal kunne indbringe sagen for domstolene, da det jo kræver forældremyndighedsindehaverens samtykke.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Udlændinge- og Integrationsministeriet i lovforslaget forholder sig til dette forhold, f.eks. ved at foreslå en bestemmelse, hvorefter frakendelse over for børn automatisk indbringes for domstolene.

Der henvises til ministeriets journalnummer 2019-5245.

Med venlig hilsen

Jonas Christoffersen

DIREKTØR